

Juryrapport

Verkiezing Duurzame Docent 2021

Jury

Wieneke Maris (voorzitter)

Marjan Nijenbanning

Ruth Pasternak

Eline Koopman

Isabelle Scholte

30 september 2021

Inleiding

De verkiezing Duurzame Docent 2021 is de vierde editie, en is in 2017 opgezet door wijlen Roald Severens, bioloog en oud-docent. Dit jaar is de organisatie in handen van een samenwerking tussen diverse organisaties: Leren voor Morgen, SME, Teachers for Climate en de Nederlandse Academie voor Duurzaam Onderwijs.

Omdat er in Nederland verschillende schooltypen zijn, met elk eigen doelstellingen, zijn er **vier categoriën** waar kandidaten kunnen meedingen: het basisonderwijs (PO), het voortgezet onderwijs (VO), het middelbaar beroepsonderwijs (MBO) en het universitair/hoger beroepsonderwijs (HBO).

Wat maakt het zo belangrijk dat er jaarlijks zo'n verkiezing wordt gehouden? 'De geweldige initiatieven die er zijn, en de kanjers van duurzame docenten die het onderwijs rijk is, zijn hoopgevend en moeten zichtbaar worden', licht Wieneke Maris, juryvoorzitter van de Duurzame Docent Verkiezing 2021, toe. 'Zij verdienen het om in het zonnetje gezet te worden, omdat zij een enorme voortrekkersrol vervullen in het verduurzamen van onderwijs. Zij maken daarmee scholen tot een voorbeeld van de duurzamere samenleving waar we naartoe willen.'

Duurzaamheid is al snel een containerbegrip en blijft gauw abstract. Je kunt er je mond van vol hebben, zonder echt iets te doen. Daarom let de jury bij het beoordelen van de kandidaten ook op hoe docenten handen en voeten geven aan 'duurzaam' onderwijs, en wie ze erbij betrekken. Binnen én buiten de school.

De wens en urgentie om duurzaamheid in het onderwijs te verwerken komen overigens niet alleen vanuit de docenten, **ook leerlingen zijn hongerig naar actuele kennis.** 'Recent [onderzoek van Klimaat in de Klas](#) laat zien dat leerlingen kennis en vaardigheden over duurzaamheid willen opdoen', aldus jurylid Ruth Pasternak. 'Het is bewonderenswaardig dat steeds meer docenten ondanks gebrek aan politieke steun duurzaam onderwijs geven. Deze inventieve koplopers belonen met zichtbaarheid en mooie prijzen, is het minste wat we kunnen doen!'

Er zijn dit jaar weer prachtige verhalen binnengekomen van duurzame docenten uit alle windstreken, van Maastricht tot Amsterdam, van Groningen tot Den Bosch. Ze vertellen over het opzetten van een nieuw vak tot aan het integreren van duurzaamheid in de reguliere lessen. **Op maandag 11 oktober 2021 wordt in een livecast publiek bekendgemaakt wie de drie Duurzame Docenten dit jaar zijn, wie er op de tweede en derde plaats zijn geeindigd én wie in het hbo/wo de aanmoedigingsprijs krijgt.**

De jury

De jury bestaat dit jaar uit:

- Wieneke Maris (vo-docent aardrijkskunde en bestuurslid Teachers for Climate)
- Marjan Nijenbanning (mbo-docent Food, Live & Innovation en bestuurslid NADO)
- Ruth Pasternak (projectleider onderwijs bij SME)
- Eline Koopman (netwerkcoördinator Leren voor Morgen)
- Isabelle Scholte (jongere en bestuurslid onderwijs Youth for Climate)

De beoordelingscriteria

De duurzame docent:

1. **Vervult inspiratierol**
Is het meest inspirerend over duurzaamheid, voor (beginnend) docenten, leerlingen, collega's en buiten de school.
2. **Krijgt een groot deel van de school mee in duurzame ontwikkeling.**
Dit kan duurzaam gedrag zijn, maar mag ook zijn dat veel mensen op school de door de docent aangedragen initiatieven worden gesteund en dat mensen daar trots op zijn.
3. **Betrekt studenten in het samenstellen van onderwijs**
Geeft studenten keuze en een stem.
4. **Geeft studenten een handelingsperspectief**
Weet naast het inhoudelijk onderwijzen over duurzaamheid ook studenten mogelijkheden te geven bij te dragen aan authentieke oplossingen.
5. **Is een vernieuwer in denken en doen**
Brengt nog niet eerder uitgevoerde ideeën naar voren, zorgt voor vernieuwing van denkpatronen over afval, voeding, schoolgebouw, lesprogramma enz.
6. **Heeft een integrale opvatting van duurzaamheid**
Zorgt ervoor dat de 17 SDG's op school worden uitgevoerd (van gendergelijkheid, tot biodiversiteit) en zorgt voor vakoverstijgende projecten en educatie is waarin meerdere facetten van duurzaamheid en een duurzame samenleving samenkomen.
7. **Werkt structureel en succesvol samen met externe partijen.**
Denk aan gemeenten, Natuur en Milieu Educatiecentra, waterschappen, lokale bedrijven, NGO's en buurtbewoners.

De Duurzame Docent Verkiezing 2021 wordt mogelijk gemaakt door: Sofie Kreté en Kiki Engels ([Leren voor Morgen](#)); Ruth Pasternak ([SME](#)); Wieneke Maris ([Teachers for Climate](#)); Henk Taming, Trisha Goossens en Marjan Nijebanning ([Nederlandse Academie voor Duurzaam Onderwijs](#)). Met medewerking van [Youth for Climate](#), [Meesters met Dromen](#), [Logitech](#) en de [Herman Brood Academie](#).

De uitslagen

Duurzame Docent 2021: PO

1. Louise Ruys
2. Jan Hoetmer
3. Henk ten Hoeve

Duurzame Docent 2021: VO

1. Tim Verhoef
2. Wouter Kool
3. Guus Schildkamp

Duurzame Docent 2021: MBO

1. Colien Langerwerf
2. Yorrit Luijckx
3. Monique de Carpentier

Aanmoedingsprijs: HBO

Bas van den Berg

Eretitel Duurzame Schoolleider 2021

Jan Slangen

PO: verslagen van de jury

Duurzame Docent 2021: PO

De jury over Louise Ruys

15^e Montessorischool Maas en Waal, Amsterdam

‘Als je de veelheid aan prachtige projecten ziet waar Louise mee werkt, dan blijkt hoe gepassioneerd ze is. Zij is supergoed bezig’, zegt juryvoorzitter Wieneke Maris als ze alle activiteiten heeft bekeken. Jurylid Ruth Pasternak vat het mooi kort samen: ‘Het spat ervanaf!’ Voor jurylid Isabelle Scholte was het in één woord samen te vatten: ‘Mega-inspirerend’.

Ook het feit dat je de SDG's betreft in je lessen, zorgt voor waardering bij de jury. Door ze te verwerken in de MicroBattle maken leerlingen op een laagdrempelige en speelse manier kennis met de waarden waar de SDG's voor staan. Het is een prachtig voorbeeld van een leuke manier om niet alleen de leerlingen, maar ook iedereen rondom hen bij duurzaamheid te betrekken.

Het is inspirerend dat je leerlingen een handelingsperspectief biedt en een groot deel van de school meekrijgt. Je denkt integraal en past overal het thema duurzaamheid in. Bijvoorbeeld opperde je het

plan om in de schooltuin een moestuin of kas neer te zetten. Ook zette je het project afvalvrije scholen op, waarbij je leerlingen zelf laat onderzoeken welke afvalbakken er geplaatst kunnen worden.

Met je inzet voor de NatuurMediatheek heb je gezorgd dat de collectie up to date is, en dat ook andere scholen aan de slag kunnen en niet het wiel opnieuw hoeven uit te vinden. Dat overstijgende karakter zorgt onvoorwaardelijk voor een bredere inzet van duurzaam onderwijs, en dat siert je zeker.

Je betreft de leerlingen heel goed bij alle projecten en geeft ze een eigen rol door ze echt mee te laten denken wat voor hem of haar de beste aanpak of oplossing is. Dat je daarbij voor leerlingen alledaagse onderwerpen kiest als je afval, je kleding en de stadse natuur rondom de school, laat zien dat je je echt inleeft in de wereld van de kinderen. Met de praktische aanpak die je toepast, spreek je de fantasie en energie van de kinderen direct aan. Je maakt het echt léuk voor ze en vanuit plezier gaat leren zoveel beter.

Waar jurylid Eline Koopman van onder de indruk was, is dat je de leerlingen zover hebt gekregen vanuit zichzelf te oordelen over duurzaamheid. Als zij uit eigen beweging aangeven dat een ander misschien niet zo duurzaam bezig is, dan hebben ze echt inzicht en bewustzijn. 'Als je dat al in het basisonderwijs bij leerlingen kunt bereiken, is dat een prachtige prestatie', aldus Eline.

Tweede plaats PO

Jan Hoetmer

De Achthoek, Amsterdam

Met het project Planeet in actie heb je een geweldig lespakket gemaakt waar niet alleen je collegadocenten op De Achthoek profijt van hebben, maar ook docenten (en de leerlingen) op ándere scholen en in heel Europa! Je deelt je kennis op onbaatzuchtige wijze en ziet het grotere geheel: dat zoveel mogelijk jongeren straks kennis hebben over duurzame thema's in het belang van zichzelf en de planeet. Je hebt docenten ermee ontzorgt en geïnspireerd, en je geeft leerlingen de mogelijkheid te handelen vanuit het positieve. Vanuit dit lespakket kunnen ze nieuwe ideeën opdoen, en je geeft ze daarbij handvatten die gelinkt zijn aan de SDG's. Ga zo door!

Derde plaats PO

Henk ten Hoeve

Het Schateiland, Utrecht

Uit alles spreekt je enorme toewijding voor het onderwijs en de kinderen, vond de jury: je bent verknocht aan het werk als leerkracht, geniet ervan en gaat gewoon door! Het is mooi om te zien hoe je leerlingen in direct contact brengt met 'groen' en 'duurzaamheid'. Je neemt ze mee en laat het ze ervaren, voelen en ruiken, zien en proeven. Zodat het een persoonlijke betekenis krijgt en ieder kind de schoonheid en waarde inziet van de natuur en hoe ze er zelf mee verbonden zijn. Ga zo door!

VO: verslagen van de jury

Duurzame Docent 2021: VO

De jury over Tim Verhoef

Maerlant lyceum Den Haag

‘Wat zo mooi is aan Tim Verhoef, is dat hij het eigenaarschap bij de leerling legt. Hij laat de leerlingen zelf onderzoeken wat je aan duurzaam gedrag kunt doen, waardoor ze echt zelf mogen ontdekken’, zegt jurylid Marjan Nijenbanning als eerste jurycommentaar na het lezen van jouw verhaal op duurzame docent. We lezen: ‘alles is mogelijk, als je maar een goed plan maakt.’ Qua lesprogramma start je dit jaar met Duurzaamheid in NLT, zodat leerlingen die niet in aanraking komen met duurzaamheid, alsnog hiermee aan de slag gaan.

Het is inspirerend dat je leerlingen een handelingsperspectief biedt en een groot deel van de school meekrijgt. Je denkt integraal en past overal het thema duurzaamheid in. Bijvoorbeeld opperde je het plan om in de schooltuin een moestuin of kas neer te zetten. Ook zette je het project afvalvrije scholen op, waarbij je leerlingen zelf laat onderzoeken welke afvalbakken er geplaatst kunnen worden.

Jouw rol is het faciliteren en op humoristische wijze een boegbeeld zijn. Leerlingen weten je echt te vinden. Het is prachtig om te lezen dat leerlingen zelf met ideeën komen over een groene muur of een groen dak. Ook is het mooi dat je veel naar buiten gaat met de leerlingen om in de natuur te leren (in de binnentuin, in een nabijgelegen park). Alle excursies hebben een duurzaamheidsthema: bv fietsen langs de rivier de IJssel. Daarbij ga je het gesprek aan over gevaren en uitdagingen.

Dit laat zien dat jij op alle vlakken bezig bent met verduurzaming in combinatie met onderwijs. Dit houdt je ook niet binnen de muren van jouw school, maar ook daar buiten, op veel verschillende schalen en manieren. Een keer per twee jaar ga je naar Ghana om scholen te bezoeken. Dan neem je allerlei spullen vanuit hier mee (geen plastic, maar wel papieren en gerecyclede textielproducten). Ook leverde je je aandeel aan de kledingruil op school.

Tweede plaats VO

Wouter Kool

R.S.G. Pantarijn, Wageningen

Je ademt het vak biologie en daagt leerlingen uit aan de slag te gaan; door mest te onderzoeken en te gebruiken in de schooltuin, plantaardig te koken of een duurzaam festival te organiseren. Laat ze het maar doen! Je koppelt zo dagelijkse zaken aan de biologie, en tegelijkertijd geef je de leerlingen inzicht in hun eigen gedrag en mogelijkheden iets te veranderen.

Je lijkt onvermoeibaar in het bedenken van nieuwe creatieve activiteiten, maar altijd met het doel de leerlingen aan het denken te zetten, ze te prikkelen. Zij vinden dat leuk en dáármee bereik je ze: in hoe ze de wereld ervaren, wat ze ermee doen en hoe ze in de toekomst in het leven staan. Ondertussen oefenen ze de kunst van het vragen stellen, het onderzoeken, het discussiëren, het veranderen, het omdenken. Ga zo door!

Derde plaats VO

Guus Schildkamp

Twickel College Hengelo

Waar is de verdraagzaamheid? Vanuit die vraag ben je een echte verbinder; niet alleen tussen jezelf en de leerlingen, maar ook tussen grote actuele thema's en kunst, tussen straatkunst en de wijk, de gemeente, de kunstpodia. Duurzaamheid speelt daarin een belangrijke rol, maar ook dat je 'gezien' wordt. Een waarde die voor veel leerlingen precies het verschil kan maken om verder te gaan. Met de 'waarom'-vraag zet je leerlingen aan het denken over allerlei onderwerpen. Je laat ze ook nadenken over oplossingen en wat ze zelf kunnen doen of veranderen. Het is mooi hoe je dat benadert vanuit de kunstenkant. Ga zo door!

MBO: verslagen van de jury

Duurzame Docent 2021: MBO

De jury over Colien Langerwerf

MBO College Noorderport, Groningen

De jury was unaniem: Colien is dé Duurzame Docent 2021 in het MBO, met creativiteit en circulariteit als sleutelwoorden. 'Het is supercreatief hoe Colien visueel zichtbaar maakt wat duurzaamheid is', zegt jurylid Ruth Pasternak heel treffend. Het gaat zoveel verder dan alleen woorden, dan lessen, dan ideeën, de leerlingen pakken het hele spectrum en komen in direct contact met de materie, worden uitgenodigd het zich eigen te maken. Dat is een levenservaring die ze in hun bagage meenemen.

Juryvoorzitter Wieneke Maris is vooral onder de indruk van het feit dat je binnen de kunsten helemaal gaat voor duurzaamheid: 'Het ligt zeker niet voor de hand dat in dit vak toe te passen, het is niet de meest logische categorie.' Toch als je kijkt naar de foto's en video's en de prachtig uitgedoste leerlingen, kun je niet anders dan concluderen dat het om zeer geslaagde, energieke en fantasierijke projecten gaat! En dat met alle beperkingen die er waren: 'Colien zet acties in en geen presentaties. Daarmee doet ze het ontzettend goed, zeker in coronatijd', aldus jurylid Marjan Nijenbanning, zelf ooit winnaar voor de categorie MBO. Het coronaproof festival Roegje Route is daar een heel mooi voorbeeld van.

Het is mooi hoe je gelijkwaardigheid neemt als uitgangspunt en vanuit die positie leerlingen en ook andere docenten inspireert. Dat motiveert en maakt dat iedereen zich eigenaar voelt en betrokken is. Daarmee creëer je een intrinsiek doel. Door zelfs schooloverstijgend te werken, vind je de verbinding en heb je ook andere scholen geïnspireerd. Ook door samenwerking met partners buiten school te zoeken, trek je het leerproces zoveel breder dan puur binnen het schoolse. Een nobele en zeer waardevolle inzet die zorgt voor verdere verspreiding en enthousiasme bij anderen, zoals jurylid Eline Koopman het zegt: 'Haar inzet is enorm, overtuigend én sprankelend, origineel. Dat móet effect hebben op de mensen om haar heen.'

Tweede plaats MBO

Yorrit Luijkx

MBO Albeda

Wat er bij jou voor de jury echt uitspringt, is dat je duurzaamheid verbindt aan het sociaal ondernemerschap. Dit aspect wordt namelijk heel vaak niet meegenomen. Met de challenges maak je het voor de leerlingen uitdagend, spannend én bereid je ze voor op 'de buitenwereld'. Je doet een beroep op hun creativiteit en oplossend vermogen, en geeft ze onopvallend allerlei tools mee, zoals kennis, inzicht en skills, die ze in de toekomst hard nodig zullen hebben. Ook maak je grote thema's in de actualiteit zo behapbaar en krijgen leerlingen er grip op. Zo komt het dichterbij en kunnen ze ermee aan de slag. Het wordt onderdeel van hun eigen realiteit. Ga zo door!

Derde plaats MBO

Monique de Carpentier

Yuverta, Dordrecht

Je bent vrij nieuw op Yuverta, maar je hebt een flinke rugzak met bagage bij je! Dat stelt je in staat je lessen in een breder perspectief te zetten. Je zet mooie projecten op waar je de leerlingen echt bij betrekt. Ook geef je ze de keuze met de vraag 'Wat wil je leren'. Daarmee zijn de leerlingen zelf onderdeel van de lessen en geef je ze de ruimte mee te denken over de invulling. Zo daag je ze uit en geef je ze eigenaarschap over de stof en wat ze daarmee kunnen doen. Dat 'groen' in heel je wezen zit, maakt je overtuigend en tot inspirator voor jonge mensen die straks onze steden leefbaar gaan maken. Ga zo door!

HBO: verslag van de jury

Aanmoedigingsprijs Duurzame Docent 2021: HBO

De jury over Bas van den Berg

De Haagse Hogeschool, Den Haag

Bij jou zit duurzaamheid al jaren verweven in al je doen en laten. Hoewel je 'pas' 28 jaar bent, heb je een enorme staat van dienst. Daar is juryvoorzitter Wieneke Maris met recht van onder de indruk: 'Wat Bas allemaal voor elkaar krijgt, is ongelooflijk veel. Hij heeft duidelijk een visie, is gepassioneerd en steekt er ook veel eigen tijd in, dat kan niet anders.'

De verbinding die je legt tussen verschillende onderwijstypen is ook opvallend. 'Bas weet het voortgezet, middelbaar beroeps, hoger én universitair onderwijs aan elkaar te koppelen en heeft daardoor een groot bereik. Echt een prestatie', vervolgt Wieneke.

Voor jurylid Marjan Nijenbanning springt de hackaton Circulaire Economie eruit. 'Fantastisch hoe hij dat heeft georganiseerd en verder wil implementeren en ontwikkelen tot een nationaal programma.' Voor jou is betekenisvol onderwijs een duidelijke drijfveer, en dat is precies wat er nodig is in Nederland om de leerlingen echt goed voor te bereiden op een duurzaam samenleven. Zoals je zelf zegt: 'Waarom gaat het onderwijs niet de samenwerking met de omgeving aan? Ik noem dat *samenlevingsleren*.'

Voor deze andere vorm van onderwijs, ook wel circulair leren genoemd, zet je je binnen de Haagse Hogeschool daarom volop in. Als junior onderzoeker bij kenniscentrum Mission Zero breng je in kaart wat de duurzaamheidstransitie betekent voor het onderwijs. De inzichten die daaruit voortkomen zullen in de nabije toekomst hopelijk besturen en politici ervan overtuigen dat onze samenleving verandert en daarmee ook het curriculum. Het zou maar zo de weg vrij kunnen maken naar meer toekomstgericht onderwijs, wat hard nodig is in ons land.

Onverschrokken, vol energie en met grote gedrevenheid betrek je iedereen die van betekenis kan zijn bij je projecten, of het nu een minister is, grote groepen studenten of andere hogescholen. Je denkt groot en toont lef door hoog in te zetten, en met succes. Dat móet wel leiden tot vernieuwing en verduurzaming in het onderwijsbestel, en tot studenten die klaar zijn voor een nieuwe samenleving.

Eretitel Duurzame Schoolleider 2021: verslag van de jury

Jan Slangen

Basischool IKC De Vlinderboom, Maastricht

Omdat je schooldirecteur bent en geen docent, vindt de jury de titel Duurzame Docent niet goed passen. Toch vindt de jury je zó bevlogen en enthousiast, dat de jury het unaniem eens was over het éénmalig instellen van de eretitel Duurzame Schoolleider 2021.

De reden is dat een school een team is, je doet het niet alleen. En als docent ben je afhankelijk van dat team en van de leiding om doelen te stellen en te bereiken die misschien niet meteen voor de hand liggen. Zeker als het gaat om duurzaam onderwijs, dat nog niet opgenomen is in het curriculum, en dus valt of staat bij pionieren.

Prachtig om te zien hoe duurzaamheid gewoon een uitgangspunt is en hoe je dat met een schijnbaar simpele eenvoud in alles (van de lessen tot aan het nieuwe schoolgebouw) laat terugkomen. Mooi ook hoe je de ouders erbij betrekt, nog zo belangrijk voor de meningvorming van jonge kinderen. En hoe je de wisselwerking doorziet: dat kinderen óók invloed hebben op het gedrag en de mening van hun ouders!

De jury is van mening dat een school met een goede, betrokken schoolleiding heel veel verder kan komen, dus ga zo door!